

REVISTA ENCICLO-
PEDICĂ

REVISTĂ PERIODICĂ LUNARĂ

Răspunzător: Ioan Corbu, Cluj, Str. Gen. Grigorescu 16.

Se împarte gratuit, în librării 3 Lei esemplarul

*(N. B. Numărul din urmă e Nr. 10—935).***„Sacrificii nouă“. Spre ruină.**

Guvernul cere iar sacrificii nouă țeri. Nu de mult s'a fost lăudat, că incasările întrec toate așteptările — mulțămită purcederi neîndurate a fiscoi (să ne amintim că chiar după ce guvernul a dat pe infometați Basarabiei în căutătura „Cruci roși“, nu le-a dat nici măcar păsuire pentru dări — pentru ce nu iertare? — până ce au întrevenit deputați în parlament; nu cumva a așteptat guvernul, ca îndurarea publică să-i plătescă și dările?). Și apoi a venit d-l primministru Tătă-răscu și ne-a mărturisit, că totuși sunt neajunsuri de acoperit în buget, că venitul estraordinar de un miliard, ce va intra din baterea monedelor de metal, neputându-se incasa decât odată, el cată să fiă câștigat pe a. 1936 pe altă cale, apoi că dările nouă impuse pe anul 1935 n'au adus cât s'a așteptat pentru armamint; (în o interpelare s'a spus, că din împrumutul pentru îndestrarea armatei, care guvernul s'a fost legătuit, că-l va folosi numai pentru acest scop, n'ar mai fi rămas decât vr'o 600 milioane) — așe, încheiă d-l primministru, e constrins, să cêră țeri sacrificii nouă (dări nouă). Ca țera să nu murmure, s'a întonat de nou, că sunt pentru îndestrarea armatei, deci pentru venitorul și ființarea statului și a națiunei.

Dar țera totuși a cam murmurat, aflând că așe de curînd i-se cer nouă sacrificii, iar guvernul pôte simțînd, că-i alunecă terenul de sub picîore, și n'are pentru ce să-și mai atragă amărîciunea contribuabililor fără nici un folos, a revenit și prin d-l ministru al finanțelor ne-a încunoșcințat, că nu numai că nu va cere nouă sacrificii, dar nici n'are lipsă de ele, și la nici un cas nu pôte fi vorba de dări nouă, dar ce-va aruncuri, tace nouă vor ajunge pentru echilibrarea bugetului*), și în

*) Starea adevărată o vom cunoșce după retragerea emisiunei vechi a biletelor de bancă (avem în circulație două emisiuni).

Biblioteca Universității Babeș-Bolyai
din CLUJ.
Nr. 841 1937

urmare s'au și introdus unele, așe că țeseturile s'au și scumpiț cu 15%.

Va sē dīcā e vorba tot de sacrificii. Cā se vor boteza și culege sub numele de dāri, sau tacse (dāri indirecte) — asta e lucru de-a doua mână.

S'a întreat ore guvernul, că pe ai cui umeri apēsă, cine plăteșce, cine aduce sacrificiile aceste-a? Meseriași, neguțători, industria mare — *nu*. Ei urcā prețurile articolelor în mēșura dārilor, sau tacselor nōue (adecā a sacrificiilor), ba și mai bine, așe ca sē mai scōtā din prețurile urcate și un venit nou. De unde ar și putē plăti dārilor urcate, sau tacsele nōue, dacā nu din prețurile urcate? Și atunci n'are cine sē plătescā aceste prețuri urcate, sacrificiile, decāt marea mulțime a consumătorilor, în primul loc țeranul, apoi funcționarul, pensionarul și ȃilerul, iar țeranul nu-și pōte urca prețul produselor și așe destul de scāțut și disproporțional față de al articolelor de negoț și industrie, de unde sē le plătescā prețurile de nou urcate? Tot așe funcționari, pensionari și ȃileri, cari de-ase-minea nu-și pot urca salarele și pensiile, dacā nu le va urca statul, sau stāpānul — tot pe spatele țeranului, pe care apēsā la urma urmelor orice sacrificii nōue. Din lipsurile și sacrificiile lui se adunā prisosurile cātor-va și venitele statului. Dintre produsele țeranului numai prețul grāului e susținut în cātva, dar porumbul și cele-alalte? Venitul cel mai de cāpetenie al țeranului (micului agricultor) e însă din creșcerea vitelor, al cāror preț e de batjocurā, iar primele le incasēzā alți; ba încă țeranul e îndatorat sē facā venit și industriei petroleului și statului, plătind în țera petroleului un preț mai mare decāt în străinătate. Apārām industria, care se aflā în mānile minoritarilor, și asuprim cu sacrificii agricultura, care e însă-și ființa țeranului și-a țeri. Până când produsele țeranului sunt așe de deprețiate (față de produsele industriei), în deșert am aștepta dela el sē facā economie rațională, dacā nu i-se plăteșce.

Țeranul, neputēnd plăti prețurile urcate din venitele sale deprețiate, e astrīns sē se lipsēscā de unele articole, și sē întorne la viēța primitivă — a și înturnat până acum la amnar și iēscă. Industria nōstrā națională (?) apārātā de stat cu vāmī n'a cunoscut crisa din alte țeri, ci și-a făcut-o singurā cu nesațiu-i hrāpareț, ținēnd la prețurile urcate, peste putințele de cumpārare ale marelui consumător: țeranul. Din cauza prețurilor scandalōșe țeranul a pārāsīt și opincile de piele și le-a înlocuīt cu cele ieftine de cauciuc. Cu urcarea continuā a prețurilor va ajunge la „sapā de lemn“, care va însemna și rui-narea industriei și negoțului, adecā a orașelor (cari fără sate

— hinterland — nu pot ființa; să se védă cum o duc orașele — industria și negoțul — din ținuturile infometate ale Basarabiei): De unde va scóte atunci statul sacrificiile?

Când a venit acest guvern s'a lăudat, că îmbunătățirea stărilor economice și financiare va veni după măsurile, ce le va lua guvernul, iar după măsurile luate nu se vede decât înrăutățire, scumpetea crescândă a vieți, disproporția între prețurile produselor agricole și ale celor industriale, ruina creditului... Tacsele pe articolele de mare consum (petroleu, zahar, făină, țesături) însămnă egalitate la sarcini, ceea ce e cea mai mare nedreptate. E regim democratic acest-a?

Dar când guvernul cere într'una țeri, adecă țeranului sacrificii nóue, ar avè drept și țera să-l întrebe, dacă a făcut economii, și n'a prădat și aruncat bani țeri fără cumpêt. Când însă guvernele (statul) plătesc — cum am citit în ȕiare — datoriile unui guvernator (ađi nu mai e) al Bănci naționale, ale unor foști ministri, ale unor politiciani milionari.. și atâte-a portofoliuri putrede... cari însuméză mai multe miliarde, din cari se puteau acoperi lipsele armamintului și să intrécă... și am mai avè de spus și alte lucruri și mai revoltătore, dar nu le putem spune aici, căci ni-s'a pus pumnul în gură — avem datoria să spunem în interesul public, că între asemenea împregiurări nici un guvern n'are dreptul să cêră într'una sacrificii țeranului în folosul unei plutocrații imorale și al unor demagogi nerușinați.

Am mai arêtat în dóue articole, cum se pradă bani statului pe teorii și pe câte tóte. Nu le putem înșira aici pe tóte. Vrem însă să stăruim puțin asupra prădăciunei, ce se face la ministerul instrucțiunei publice, și mai ales cu înființarea alor 10.000 posturi nóue de învățatori și agronomi la șcólele primare, când nu sunt bani pentru armamint. Că țera și țeranul n'a avut lipsă de ei, apare și de acolo, că nici nu s'a întrebat, că unde e lipsă de ei, ci s'au repartizat cu sutele pe județe, ca să pótă fi căpêtit tot prisosul producției șcólelor normale, căci după ce d-l ministru dr. Angelescu a înființat șcóle normale mai multe decât erau de lipsă, și după ce a reînființat unele din ele desființate de guvernul dinainte, acum era în joc prestigiul d-lui ministru, dacă se adeveria că au avut dreptate cei ce i-au împutat, că a înființat prea multe șcóle normale; ba pentru a le îndreptăți ne-a împărtășit, că ar avè lipsă încă de 20.000 de mîncători de buget (și clientelă electorală). De fapt însă n'are nimeni lipsă de ei, ci numai prestigiul d-lui ministru și -- partidul. D-l ministru ne-a comunicat o statistică,

după care, de când e d-sa ministru, (adecă de când învățatori sunt răsfățați bugetului în dauna celor alalți funcționari) numărul analfabeților a scăzut dela 70 la 30% (? !). Tragem la îndoielă adevărătatea acestei statistici interesate, dar dacă în adevăr s'ar fi putut ajunge în un timp așe scurt rezultate așe de minunate, de ce ar mai avè lipsă încă de 20.000 de învățatori, și ce lipsă era de cei 10.000 numiți numai în anul trecut? Și d-l ministru s'a lăudat cu aceste numiri, parcă ar fi lucru așe de greu a numi — e greu a plăti celor ce aduc sacrificiile. S'a spus, că scopul acestor numiri de prisos ar fi și acel-a, ca să nu lase pe drumuri atâți-a fii de țeran (învățatori). Dar mai întiiu ar fi să se aibă în vedere însa și țerănimea, care nu mai pôte aduce atâte-a sacrificii, plătind atâți-a domni fără nici un folos. Sunt atâte-a mii de profesori cu diplome, dar fără post, căror d-l ministru nu s'a învoit să le dee nici măcar un post de învățator, iar acești-a nu mai pot înturna la córnela plugului, chiar dacă sunt fii de țeran, pecând dintre învățatori cei mai pedestri (fără burse), cari de regulă sunt fii de țerani bine înstăriți, nici n'ar avè să întórne, ci să rămână la córnela plugului, ca să adevéscă cu fapta, că ce binecuvintare e cartea și economia rațională pentru țeran, (dacă e adevărat, cum se bucină).

Să mai contenescă d-l ministru cu atâta culturalizare, că-iese țeranului pèrul prin căciulă. Culturalizarea să mérgă mână în mână cu bunăstarea țeranului, și să nu i-se iee țeranului bucătura dela gură și cămeșa din spate pentru culturalizare. Ce folos de învățatori cei mulți și sacrificiile cu salarizarea lor, dacă școlele rămân tot așe de deșerte ca și până acum, căci nu se pot trimite copiii la școlă flămânzi și desbrăcați. Am mai spus-o, e o rătăcire să asteptăm bunăstarea și fericirea țeranului numai dela carte. Cartea nu pôte înlocui pânea. Vedem că cei cu carte (învățatori, ba chiar și cei ce au învățat agronomia) nu știu să începă ce-va mai bun cu ea, decât numai să dee asalt la bugetul statului, adecă la sacrificiile țeranului.

Că acestor 10.000 de învățatori, căror li-se aruncă ați un pătrar de miliard fără nici un folos (pentru țeră), va căta să le dee acuși, cu primele gradații, o jumătate de miliard (la an) de pe spatele țeranului, ce are a face? D-l ministru e sigur, că nu va ajunge (ca ministru) acele țile și mai grele, dar d-sa rămâne cu prestigiul, iar guvernului moștenitor îi lasă sarcina peste puterile de plată ale țeri și odiul de a fi desființat posturile de pirsos din învățămînt ca și din administrație... căci pentru a scăpa de crasă cătă să se facă mai presus de tôte

economii, urmând ȳicala cuminte a poporului: „cât ȳi-e ȳolul atȳt-a te ȳtinde“, și nu sȳ se ȳncarce sarcini tot mai grele pe umeri poporului. Din lipsȳ de mijlȳce aȳi nu se fac ȳnaintȳrile normale la funcȳionari, salariile și pensiile sunt reduse peste mȳsurȳ, materialurile neapȳrat de lipsȳ nu se plȳtesc... și totuși sunt lipsuri ȳn buget, iar datoriile se fac ȳntr'una (noroc, cȳ ȳn strȳinȳtate nu mai e nimeni nebun sȳ ne ȳmprumute), ȳn speranȳa, cȳ odatȳ vȳ pica din serin, fȳrȳ a șci de unde, și fȳrȳ prea mare ȳncordare, mai ales fȳrȳ prea crude economii, ci tot numai cu sacrificii pe spatele țeranului, așteptata ȳmbunȳtȳtire a stȳrilor economice și financiare ca e „pȳrȳ mȳlȳieȳtȳ“. Sunt țeri, cari n'au grȳnele și petroleul nostru, și totuși stau mai bine decȳt noi. Ce am face noi dacȳ n'am avȳ aceste avuȳii? Dar pȳte cȳ am face mai bine, cȳci nu ne-am fi ȳnvȳțat a prȳda așȳ de selbatic și hoșȳce.

La statua unui dascȳl.

S'a rȳdicat ȳn un sat din județul Buzȳu bustul unui dascȳl, adevȳrat apostol al satului, al cȳru ȳndrumȳtor și conducȳtor a fost 35 ani neȳntrerupt. La desvȳlirea monumentului a alergat acolo ȳnvȳțatorimea pentru a serba amintirea celui turnat ȳn bronz, care a fȳcut cinste numelui de dascȳl, dar și pentru a-șȳ lustrui numele cu aureola de apostoli ai satelor. A fost de faȳă și dl ministru al ȳnstrucȳiunii publice, dr. Angelescu, ca sȳ facȳ curte ȳnvȳțatorilor ca ȳntotdeauna, sȳ-i admire, cȳ „cȳt muncesc“ (la sate: o jumȳtate de an), „și cȳt sufer“ (? cu salarii mai mari decȳt ȳnainte de bȳtȳiȳ — pe cȳnd cei-alȳți funcȳionari nu capȳtȳ decȳt jumȳtate salariile vechi — și cu pensii cȳt un președinte de Tribunal) și sȳ-i ȳncarce pe toȳi cu titlul de „apostoli“, pe care așȳ de puȳini ȳl meritȳ. Chiar și ȳn „Curentul“, marele apȳrȳtor al ȳnvȳțatorimei s'a recunoscut, cȳ „ȳn ministerul ȳnstrucȳiunii se face prea multȳ demagogie“. Fostul ministru Haret n'a adus atȳte-a laude mȳlȳieȳte ȳnvȳțatorilor, ci i-a ȳndemnat la lucru și nu la cerbiecie ȳn asaltarea bugetului secȳtuȳt al statului (deși atunci bugetele da ȳntrecȳminte, iar salariile ȳnvȳțatorilor erau mult mai mici, și totuși apostolul turnat ȳn bronz n'a strigat, cȳ „mȳre de fȳme“ ca apostoli de aȳ). Un apostol striga ȳn un țiar: „mobilizaȳi-ne!“ (ȳn acest scop), iar alȳi ca sȳ-l astȳmpere i-au tras luarea aminte, cȳ asta nu se pȳte, fiind stare de asediu (se vede cȳ e bunȳ și asta de ce-va — pentru a țȳnȳ ȳn friu pe apostoli). ȳn urma rȳsfȳțȳrii peste mȳsurȳ am ajuns acolo, cȳ modeșȳi apostoli cer salarii ca magistraȳi și

ofițeri. La măsurarea salarelor însă se au în vedere calificația, greutatea și răspunderile serviciului și nu apostolatul bucinat, dar așa de arareori îndeplinit.

A citi și învăța pe copii din un Abecedar, sau carte de citire prevădută de regulament, e o simplă meserie, și încă din cele mai ușore și mai bine plătită*), și nu un apostolat. Apostolat se poate face oriunde, dar îl fac foarte puțini, căci sunt puțini cei aleși. Apostoli adeverați n'au căpătat și nu capătă nici ați salar pentru apostolat, și n'au amenințat niciodată cu grevă, dacă nu li-se vor mări salarele (pe spatele țeranului). Dacă profesori secundari și universitari nu-și iau titlul de apostoli, cu ce drept l-ar usurpa cei mai simpli țăleri alui abc? Dar apostolatul nici se iă, nici se dă, ci se recunoște, și de regulă la capătul apostolatului și după mărte, ca la cel turnat în bronz. Un învățător însă poate deveni apostolul unui sat, ca cel serbătorit, dar nu fiecare învățător e un apostol numai fiindcă are meseria de învățător, cum am arătat și în articolul nostru „Învățători de ați”. Deosebirea o pot vedea și în cazul de față. Cu totă lipsa de modestie și parada cu titlul de apostol, credem, că nu toți învățători vor aștepta să li-se rădăce o statuă numai pentru că au avut meseria de învățători, și au tras un salar, ori pentru că și-au însușit pe nedreptul titlul pompos de apostoli. Salarul e idealul celor mai mulți, nu apostolatul.

Am vrut să spunem, ceea ce am arătat și de altădată, că chiar dintre învățători d-lui ministru Angelescu (cu salarele și pensiile, ce le-a stors, dar pe cari ați nu le mai poate plăti țera), nu se vor prea alege apostoli ai satelor. Învățători cu salarele de ați, neavând lipsă să porțe economie, rădămați numai pe salare, neavând casa, via, pometul și economia lor ca cel serbat, n'au nici o legătură cu satele, și atunci nu 35 ani, dar dacă le va suride sôrtea (ori politica) să fiă numiți la oraș, nu vor sta nici o zi la sate, ci vor căuta să scape de el cât mai curînd — nu, din acești-a nu se va alege nici un apostol al satelor. Iar dacă n'au putut ajunge la oraș, ci au cutreierat țera, strămutați din sat în sat, când vor trece la

*) Foști colegi, cari n'au putut trece din cl. IV de liceu în a V-a, dar au fost lăsați trecuți cu condițiunea să nu mai vină la liceu, căci nu sunt de școlă, s'au făcut toți învățători, și ați au pensii mai mari decât scrietorul acestor șire, care a făcut bacalaureatul între cei d'intii. a luat licența în drept, și a fost judecător pentru tutele, și conducătorul oficiului (sedriei orfanale), cu funcțiune și grad cel puțin de președinte de tribunal. D-l ministru se poate convinge din asta, ce nedreptate revoltătoare însemnă pentru cei-alalți funcționari răsfățarea învățătorilor d-sale.

pensie, neavând nici o legătură cu satele, își vor cere pensiunea în București, sau cel puțin în capitala unei provincii. De unde li-se vor plăti pensiile de 10.000 lei lunar la atâtea-ăzeci de mii de învățatori? (numai pensiile alor 10.000 învățatori fac un miliard la an).

Învățătorul sătesc, care n'a cunoscut pasiunea sântă de a vedea mugurul nobil aplecat de mâna lui la ramul selbatic dezvoltându-se și dând vlăstare fragede, pasiunea de a face folositor orice petec de pământ, oricât de sterp, plăcerea de a urmări și conduce sîrguința înfrigurată a albinelor, .. acel-a n'a făcut nici un apostolat la sate, ci o simplă meserie. Nu răsfățare din bugetul secătuit al statului pe spatele țeranului, ci reducere la salariile vechi (la sate) — asta ne trebuie, ca așe învățatori să fiă aștrînși să-și infigă rădăcinile în pământul strămoșesc ca cel serbătorit, ca să folosescă vacanțele lungi de veră spre binele lor și al țerei (nu la sporturi și congrese), să fiă un exemplu viu de economie rațională pentru țeran (numai cu prelegeri nu se ajunge nemică); să rădice nivelul economic și cultural al satelor, contopindu-se cu viața lor, și nu să înmulțescă numărul desrădăcinaților cetăților, rădemați numai pe buget, și rămânând în drum și muritori de fôme îndată ce sterpeșce Joiana costelivă a bugetului țerănesc, suptă până la mēduvă, iar pe pământul strămoșesc pun stăpânire străini, cari nu fug de lucru ca apostoli*) d-lui dr. Angelescu.

*) În Nr. 21 a. c. din „Universul” aflăm despre „Un învățator”, econom cu șese pogone, care dela cele două vaci de firiște bună are un venit numai din lapte de 6000 lei la lună. De-acești-a învățatori ne trebuie la sate, și nu cari nu știu decât să sugă bugetul și sacrificiile țeranului. Aposteli, cari fug de lucru și de economie, cu unghiile lustruite, las' să tragă pe dracul de cōdă!